

עין משפט גזר מצוה

ח א מיי פכ"ז מהל' שנת הלכה ל' טושי"ע א"ח ס"י שטו טעף א' **ב ב ג** מיי פכ"ז מהל' שנת הלכה ל' סמג שטו טשי"ע א"ח ס"י שא טעף מ' **ד י** מיי שט טשי"ע שט טעף מל' **יא ה ו** מיי שט הלכה ל' ס"י שטו טשי"ע א"ח ס"י שטו טעף י' **יב ז** מיי פכ"ו שט הלכה ו סמג שט טשי"ע ס"י שט טעף טו' **יד ה** מיי פ"א מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ז' **יד ט** מיי פ"ה מהל' טומאת מת הלכה ו' ופ"ג מהל' גלגל הלכה ז' ב' **י**

תורה אור השלם

- הדפלא י? את מבחך ואת מבחך וירך מבחך גדלות ונאמנות ויחלים רעים ונאמנות: דברים מה נט 2 לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא האברהם חכמת הקב"ה ובינת גבנוי חסותה: ישיבהו כט די 3 הנה ימים באים נאם אזני אלהים והשלחני רעב בארץ לא רעב ללחם ולא יצאו למים כי אם לשמע את דברי י? עמוס ה יא 4 ונעו מים עדים ומצפון יקר מורדך ושטטו לבקש את דברי י? ולא יקצאו: עמוס ה יב 5 מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא יצלו מים יקמא וכל משקה אשר ישקה יבכיל מלי יקמא: ויקרא יא לד 6 וכל ברך אשר יאמר בך מים אל תובו כל אשר תשברו: ויקרא יא לג 7 וקנה כי תמצאנו אתו רעות רבות וצרות ועתה השקיה הואת לקניו לעד כי לא תשכח מפי ודני כי ידעתו את יצרו אשר הוא עשה היום בפרסם אביאנו אל הארץ אשר נשבעתי: דברים לא כא

מוסף רש"י

כילת חתנים. לאו אהל הוא מניט שפון ליה נג למטה רוחם טעם מפי שהיא מנוה בשפוע, היא יריעה שפורסן סביב למטה לטון (שד"ח קכ). וכפ"י לעיל 100. שאין בשלשה סמך לנג טפח. שמונה בלכסון קנה, ששאלה מודל רוחה למטה משלשה לנגה און כי רוחם טפח, דהוי טילה דופן ואין טאן אהל לנג, אהל הכמיצה עד טפח מתוך שלשה לנגה, אהל גולה טפח דמי ואסור לנטוה (שד"ח קכ). אין בשיפועה טפח. ממנה אלמנעיה גנה עד מקום ששפת יריעה כלה שם הלכמיז טפח, דהוי כולה דופן ואין טאן אהל לנג, אהל הכמיצה כל דופן ודופן בלכסוטה טפח, הוי יהוא אלכסון א"ע"פ שהוא משופע קרוי אהל, כדכנן דלפניו דכרדי אליעזר נתכמת טוה (יט) כי ששפתו וקשה לי חיזו מטה שאין ברחבה שני טפחים סג' א' חקר טפח שיהיה בגנה פחות ממשפ ושי שיפועה כל אחד פחות ממשפ, וי"ל שהמטה רחבה כמשפעה נלקטין רחבה ויאלון הימנה לשני רחשיה ועלין למעלה מזוין אחד נמוך ואחד גבוה וקניט נמוים עליהם מנקטין שפיראש נלקטין שברגליה ופורס על המטה שמים ושכל כילות טענות בגנה ויריעה גזולה פרוסה סביב המטה לפנות (שד"ח קכ). הא דמיהדק. ונעמאל לא משום אהל הוא אלא לילמא נפיל מרישה ואמי לאמחי, הלכך כי מיהדק וקסור ברעוה פתח נאורו שרי ולי לא אסור (שם). שרין שנמצא בתנור, ולא נגנן בפתח הפת שבתוכו שניה. שני לטומאה ואינם טומאים מולין לנגנן, מפני שהתנור תחילה. התנור קובל טומאה מן השרץ והפת מן הנגור (פ"ח ט"ז). ליחזייהו היא תנורא כמאן דמלי טומאה. כיון דק"ל אייר כלי מים ממשפ מן השרץ א"ע"פ שג' נגנן, אלמא כמאן דמלי טומאה הוא, דהא לא נגנן עד ומיהו נמי פת כאלו נוגעת בשרץ (שם). יכול יהו כל הכלים מוטמאין באויר כלי חרס. אם כלי שטף נתון כלי חרס ושקן באויר חמולין, יכול יהא כלי עץ או כלי מתכת שטופו, ממשפ משום דמתיב כל אשר בתוכו יטמא (שם). וסמך ליה מכל האוכל. כלומר יהא כל אשר בתוכו שטמאין כן באוכל אחרתי, ו' וחי כמאן דמלי טומאה חשיב ליה לחמול, מלמא טומאה נוגעת בגנן של כלי שטף ומשפ טמא נגנן, אלמא שטמא מיהא כל אשר בתוכו יטמא כמאן דמלי טומאה, ואשמעינן קבל דלולקין ומשקין הוא חמולקני טומאה מול טומאה אהל כלי לא (שם ט"ז).

קלח:

שאיין בשיפועה טפח. הרבה יש מימנה (ו) אך יתכן זה דל"כ למה הוא ראוי אם לכל השיפוע אין טפח ויש לפרש כגון שהסדין שפרוס על הכילה מונח על גבי קנים מרובים ולא פשטו הסדין היטב ומונח ונופל בין קנה לקנה כעין שורות דיש עכשיו בין כל קנה שיפוע ואין צלוחו שיפוע טפח ודומק ו"מ שאין בשיפוע טפח גרובה י' דכשיאל השיפוע טפח אין משם עד למטה גרובה י' דלא חשיב אהל כדאשכחן צפ"ק דסוכה (דף י'). דכשילה כי הן מותר לישן בסוכה דלמחר רב יהודה אמר שמואל מותר לישן בכילת חתנים א"ע"פ שיש לה גג והוא שאינה י' טפחים ואין נראה לר"י דודאי נהי דגבי סוכה לא חשיב אהל וכן לגבי ק"ש כדאיתא התם (דף י'): מיהו לגבי שנת חשיב ואסירי שהרי משמרת וציעמא וקידרל וחצימא אסירי משום אהל ולא משעשע שיש גרובה י' טפחים. מ"ר. ועוד קשה מדלקמן גבי כפיפה מוצרית ובשם רבינו שמואל פי' דל"ג להאי לישנא כלל שיפועי אהלים כאהלים דמו דכסוף פ"ק דסוכה (דף יט): מסקינן דשיפוע אהלים לאו כאהלים דמו ואי משום הא לא חיריף דיש לפרש דהתם צלן בשיפועו טפח והכא כשש בשיפועו טפח: **הא דמהדק**. פירש"י ב"ר"ח שאינו נכסף לאו נראה כעין אהל' דלא מהדק שהוא נכסף' ולא אין נראה כעין אהל':

דבר ה' זה הקץ. דכמיז גבי גלות' שצטעס' לללות דבר ה' מפי ירימיה (שורא ה'). מ"ר:

ולישנא

תורה שתשתכח מישראל שנאמר ויהפלא ה' את מכותך והפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר² לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא הוי אומר הפלאה זו תורה ת"ר³ כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר³ הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתוב יונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטמו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו דבר ה' זו הלכה דבר ה' זה הקץ דבר ה' זו נבואה ומאי ישוטמו לבקש את דבר ה' אמרו עתידה אשה שתטול בכר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טומאה היא ואם טהורה היא ואין מבין אם טהורה היא ואם טומאה היא בהדיא כתיב ביה⁵ מכל האוכל אשר יאכל אלא לידע אם ראשונה היא ואם שניה היא ואין מבין⁶ הא גמי מתניתין היא כדתנן⁷ השרץ שנמצא בתנור הפת שבתוכו שניה שהתנור תחילה מוסתפקא להו הא דאמר ליה רב אדא בר אבהו לרבא ליחזייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה ותיהוי פת ראשונה א"ל לא אמרינן ליחזייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה⁸ דתניא יכול יהו כל הכלים מוטמאין באויר כלי חרס ת"ל⁹ כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל¹⁰ אוכלין¹¹ מוטמאין באויר כלי חרס ואין כלים מוטמאין באויר כלי חרס תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חם ושולם שתשתכח תורה מישראל שנאמר⁷ כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטמו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה

תולין פרק עשרים שבת

כילת חתנים. לא דמיא לשאר כילות שאר כילות פרוקות על גבי קינוף שהיא לר' רגלים ויש לה גג דהוי אהל ושל חתנים על גבי נקלטיין שאינם אלא שנים בצלמנעית המטה וקנה נתון עליהם והנגד נתון עליו ונופל לכאן ולכאן ואין לה גג טפח הלכך לאו אהל הוא:

צפוח מג'. שהיא הולכת ומתפשטת למטה: **ולא אמרו אלא שאין בשיפועה טפח**. שאין כל זכר וז' נפשט למטה להתרחק טפח ממנה אמנעיתו דהיינו שאין צרחו למטה טפחים. ויכילת חתנים אינה עשויה לשם תמתייה: **אהל נחמא מפורי' טפח**. ההוא טפח הוה קיר לאהל והמטה נעשית לו גג: **סייאלא**. כובע של לבד פלטר"ץ: **אסור**. ללאת צו שבצת ולקמיה מפרש ואזיל: **הא דהים ביה טפח**. שהוא מתפשט להלן מראשו טפח אסור משום אהל: **אלא מעשה שרביז בגלימיה טפח**. הניח טליתו על ראשו כדרך שהוא מתעטף^א והרמיקה להלן מראשו טפח: **אלא**. טעמא לאו משום אהל הוא אלא משום שלא יגביהו הרוח מראשו ואמי לאתויי ארבע אמות הלכך מיהדק צראשו שפיר שרי לא מיהדק אסור: **רסיי צצנא** ו**חדא צצורה**. שהיית רגלי לומר שני דברים משמנו בלכות שבת ואחת צצורה דלנקמן: **גוד כפיסנא**. גוד צרצועתיו ומונח על מקום קבוע שלו: **מוסר לנטווס צצנא**. והא דאמרון לעיל פטור אהל אסור היא דלא הוי ממוקן כפיסין: **כז' בני אדם**. לא מיממתה ליה שפיר: **צאדם אדם**. ממתת ביה שפיר שמותחו על יעד זו וקסורו זה וחזר ומתחו על זו וקסורו זה כך פירשו רבותי וכן מלמתי בתשובת הגאונים ואיני יודע מהו: **איך**. לשנת מאי היא: **מיכוסיה**. פטופטים שלה כעין רגלים: **שמא יתקע**. כשמחזר לה רגל יתקעה צחוק והוי צונה אצל¹ (ט"ק) היא דלא נשמע אלא אחת לא חייש לנתקע כולי האי: **הפלא ופלא**. סיפא דקרא ואבדה חכמת חכמיו: **כרס**. על שם שהיו יושבין שורות שורות כרס: **זו הלכה**. כדכמיז (דברים ה) [להגיד לכסן את דבר ה' דהיינו תורה: **זו נבואה**. כדכמיז (הושע א) דבר ה' אשר יחל הושע וגו': **זה הקץ**. לא ידענא מהיכא: **צהריא קטיב** ותורה שצכתה הרי כמזבח ומנומת יקראו ויראו: **שהסנור פתלה** שנטמא מן האויר כדכמיז (ויקרא יא) אל תוכו והוא חוזר ומנומא אוכלין שצתוכו מן האויר: **כמאן דמלי צולא**. כשנפל השרץ צאוירו דהא צולא נגישה מממא והלכך כמאן דמלי טומאה הוא ותהוי פת ראשונה:

לא ס"ד. למיהוי כמאן דמלי טומאה: **דסניא יכול יהו כל הכלים עמאים מאויר כלי חרס**. שאם היה כלי אחר בתוכו שיטמא מחמת השרץ שצאויר חמולין או מחמת שיטמאנו אויר כלי חמולין שהוא טמא: **סלמוד לומר כל אשר בתוכו יטמא**. וסמך ליה מכל האוכל אשר יאכל: **אוכלין**. ומשקין שצתוכו טמאים ולא כלים. שמע מינה תרמי חדא דלא אמרינן חזייה כמאן דמלי טומאה וכלים. שמע מינה דמלי טומאה דהא נגנן טומאה הכלי שהכלי ראשון והם שניים אצל כלים לא דהואיל דאין טומאה זו בזה אלא מחמת הכלי אשמעינן האי קרא שאין כלי שאינו אז הטומאה מטמא כלי: **הלכה**

הדבר כממה פנים וכולן נכוחין למבין. ועוד מפני מה כשהתפרקו אפילו על הארץ למה מניחין אותן, ויבין לצורך גופן ובין לצורך מקומן שרי. ואנו פירשנו מה שקבלנו, ולפי שהוא מלאכת שמים הזכרנו דברים ודבריו וזלחנו שאמרנו מוטלת ומושלכת לארץ הוי, לא כתבנו הפיראש שעל הדברים הללו. והאינו סיוע על הטעם שהזכרנו כי קבלנוהו. וסוגיין של דברים הללו בפרק המוציא תפילין שגדרום רבותינו בעניין תוספת אהלים, כלומר טעם אהל הן, ולולי כן הקושיות היה מקשה מהם. סיניא, כובע שמשימין בני אדם בראשיהן יוצא כמין פסל מן הראש כשיעור טפח [הן חסין] הן תיה, ואגן [ניא: וכמה] ראינוהו פעמים רבות, ועושיין אותו להאחיל על הפנים שלא יכס השמש, וכשהוא מוריד ביותר ואינו נכסף כבנר, חשבו כאהל אסור. הא דתניא גוד בכיסיכו מותר. פי' חמת שיש עליה חוטיין או משיחות קשורין מצדדיה, מותר לנטוה בשבת באותן היחידות המוכינן לה. אמר רב בשני בני אדם מותר אבל באדם אחד אסור, כי צריך לתת חוטי הצד האחד ואח"כ יחזור ויגביה ויתן הצד האחר, ולפיכך אסור שנמצא נוטה אוהל. וזה שאמר אביי כבילה שיש בגנה טפח, שאסור לנטוה בשבת, אפילו בעשרה בני אדם אי אפשר דלא מימתא ביה פורתא, פשוטה היא. והא דתניא כירה שצממטה אחת מיכותיה מותר לטלטלה ב' אסור לטלטלה. כירה זו כלי מתכות היא, וכל זמן שחורת כלי עליה מותר לטלטלה לצורך מקומה. ולפיכך אם ניטלה אחת מיכותיה עינין כלי היא שיכולה לעמוד בני, אבל אם ניטלו ב' כבילה מותרת כלי שאינה יכולה לעמוד בשמים. רב אמר אפילו אחת אם ניטלה אסור לטלטלה, גזירה שמא יתקע, והולכתא כרב.

הדבר כממה פנים וכולן נכוחין למבין. ועוד מפני מה כשהתפרקו אפילו על הארץ למה מניחין אותן, ויבין לצורך גופן ובין לצורך מקומן שרי. ואנו פירשנו מה שקבלנו, ולפי שהוא מלאכת שמים הזכרנו דברים ודבריו וזלחנו שאמרנו מוטלת ומושלכת לארץ הוי, לא כתבנו הפיראש שעל הדברים הללו. והאינו סיוע על הטעם שהזכרנו כי קבלנוהו. וסוגיין של דברים הללו בפרק המוציא תפילין שגדרום רבותינו בעניין תוספת אהלים, כלומר טעם אהל הן, ולולי כן הקושיות היה מקשה מהם. סיניא, כובע שמשימין בני אדם בראשיהן יוצא כמין פסל מן הראש כשיעור טפח [הן חסין] הן תיה, ואגן [ניא: וכמה] ראינוהו פעמים רבות, ועושיין אותו להאחיל על הפנים שלא יכס השמש, וכשהוא מוריד ביותר ואינו נכסף כבנר, חשבו כאהל אסור. הא דתניא גוד בכיסיכו מותר. פי' חמת שיש עליה חוטיין או משיחות קשורין מצדדיה, מותר לנטוה בשבת באותן היחידות המוכינן לה. אמר רב בשני בני אדם מותר אבל באדם אחד אסור, כי צריך לתת חוטי הצד האחד ואח"כ יחזור ויגביה ויתן הצד האחר, ולפיכך אסור שנמצא נוטה אוהל. וזה שאמר אביי כבילה שיש בגנה טפח, שאסור לנטוה בשבת, אפילו בעשרה בני אדם אי אפשר דלא מימתא ביה פורתא, פשוטה היא. והא דתניא כירה שצממטה אחת מיכותיה מותר לטלטלה ב' אסור לטלטלה. כירה זו כלי מתכות היא, וכל זמן שחורת כלי עליה מותר לטלטלה לצורך מקומה. ולפיכך אם ניטלה אחת מיכותיה עינין כלי היא שיכולה לעמוד בני, אבל אם ניטלו ב' כבילה מותרת כלי שאינה יכולה לעמוד בשמים. רב אמר אפילו אחת אם ניטלה אסור לטלטלה, גזירה שמא יתקע, והולכתא כרב.

הוא דבר אחר בר אהבה דאמר ליה לרבה ליחזייה לתנור כמאן דמלי טומאה ותהוי פת ראשונה, הנה הוא מפורש בפסחים בתוך פ"א.

מסורת הש"ס

א) עימוין קב. ע"ש לעיל מה: ע"ש. ב) [פסוק יש: א) עימוין קב: דס, ד) ז"ל ג) דמסור וי"א כהל"ש, ה) ר"מ ל"ג אלא ו) [עיון פי כירה זו כלי מתכת היא וכל זמן שחורת כלי עליה מותר לנטוה לצורך מקומה לפיכך אם אחת מיכותיה נשטמה עינין היא כלי שיכולה לעמוד בשלם אצל אם נטלו שמים כבילה מותרת כלי שאינה יכולה לעמוד בשמים: ו) [תמורה: ג) מכות י"ב: ע"ש, ח) [תוספ' ע"ש פ"א: ט) פסחים: כ. גלות מ"ח מ"ב, י) פסחים: כ, ז) עיין רש"י:

הגהות הב"ח

א) גמ' אהלן ומשקין ממתאין צבור: ב) רש"י ד"ה ולא אמרו כי זכר זכר נתפשט למטה: ה) ד"ה אהל מנחה וכו' מתעטף בה על ראשו והרמיקה: ו) רוב"ש ד"ה שאין וכו' מייבש י"ב ועימוין דף קב מייבש רש"י על זה ענין מיון שכתבו המוס' כאן:

גליון הש"ס

גמ' ואני נמי מתני' ודאי. ע"י מולין י' ע"ש מר"ה דמת' הכנז: רש"י ד"ה זה הוי לא ידענא. ע"י כרכות ס"ג ע"ב רש"י ד"ה מן שטמא ליה וכו':

הגהות הגר"א

[א] גמ' ואלא אמון אלא שאין בש"ע אהל כי בש"ע שפועי אהלים כהאלס דמו) חל"מ וי"ב הרמז"ל ל"ג לה (ועמ"ש רבינו בא"ח סי' שטו ס"ק טל):

לעוי רש"י

פלטרי"ן [פילטריון]. כוכב לבד.

מוסף תוספות

א. פ"ש"י ד"ל דטעמא לאו משום דילמא דלא ידעתי לאתויי. ח"י ק"י. ב. משום אהל ובמדיק מיתרה. ח"י ה"י. ג. אבל גלימא. ח"י ה"ל"ש. דהוא בגד רך. שטף לר"י. ד. לטטה. ח"י ח"י. ה. ושירי. ח"י ח"י. ו. כל שכל. ח"י ח"י. ח"י ח"י. ט. שנה. ח"י ח"י ח"י ח"י.

רב נסים גאון

כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה. כבר פירשנו בפרק ב' דמי מירבא וכו' כרם שם אלא אלו תלמידי חכמים שלא עשוים שורות שורות כרם.

רבינו הגנאל

כילת חתנים כדאמרי שאין בגנה טפח, ולא בפחות מג' סמך לנגה, וגם אינה יודרת למטה מן המיטה טפח. צ"ע שבעיני שמועה זו בפרק מן שהוציאוהו גרים גמ', פעם אחת לא נכנסו ללמל עד שחשיכה, ונתקשה בעינינו גופן